

Koncepcja Smart Village dla Gminy Karczmiska

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2014-2020

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa Inwestująca w Obszary Wiejskie
Instytucja Zarządzająca PROW 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Koncepcja Smart Village opracowana przez Koło Gospodyń Wiejskich 'Noworąblowianki' w Noworąblowie, współfinansowana jest ze środków Unii Europejskiej w ramach poddziałanie 19.2 Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Grant realizowany jest w ramach Strategii Rozwoju Lokalnego kierowanego przez społeczność wdrażanej przez Lokalną Grupę Działania „Owocowy Szlak”

MAJ 2024

ROZDZIAŁ I

CHAREKTERYSTYKA OBSZARU GMINY KARCZMISKA

1.1. Główne cechy obszaru.

Gmina Karczmiska położona jest w zachodniej części województwa lubelskiego, w powiecie opolskim, w odległości 10 km na północ od miasta Opole Lubelskie. Główna miejscowość gminy – Karczmiska Pierwsze, położona jest przy drodze wojewódzkiej nr 824 i znajduje się w odległości około 43 km od stolicy województwa - Lublina. Jest gminą typowo rolniczą, zajmuje powierzchnię 9 507,20 ha (95,07 km²). W strukturze użytkowania gruntów przeważają użytki rolne, które zajmują 4154,17 ha, co stanowi 85 %, natomiast lasy i grunty leśne zajmują 456,23 ha tj. 9% ogólnej powierzchni. Podstawowym źródłem dochodu dla mieszkańców gminy jest praca w indywidualnych gospodarstwach rolnych. Jednak ze względu na ich mały areal (68% gospodarstw o powierzchni 1 - 5 ha i 20% o powierzchni 5 - 10 ha) duża część mieszkańców znajduje zatrudnienie poza rolnictwem w sektorze handlu i usług także poza terenem gminy. Na terenie gminy dominują głównie uprawy sadownicze i owoców miękkich.

Nazwa miejscowości Karczmiska, a w późniejszym okresie i Gminy wywodzi się od słów „karczma”, „karczmisko” i oznacza w języku staropolskim „dom gościnny” i „zajazd”. Inna teoria głosi, że nazwa powstała od rzeczowników karczma i miska, natomiast dawne katalogi diecezjalne obejmowały następującą notatkę historyczną sporządzoną przez ks. A. Wadowskiego: „Nazwa wsi Karczmiska pochodzi od Karczmisko, czyli plac niezabudowany po zburzonej karczmie. Nazwa Karczmiska nadana była wsi wtedy, gdy istniejące karczmy zniszczono, a po nich zostały jedynie rumowiska. Widocznie w dawnych czasach była prowadzona walka z pijaństwem”.

Gmina powstała na mocy ukazu carskiego w 1867 r., ale życie na jej terenach wartko toczyło się już w VII wieku. Przez Karczmiska przebiegały szlaki handlowe na południe Polski i Ruś, a pobliski Chodlik tętnił życiem. Grodzisko wczesnośredniowieczne w Chodliku stanowiło ważne centrum osadnicze Kotliny Chodelskiej. Niektóre swoje tajemnice skrywało do 2010 r., kiedy to archeolodzy z Polskiej Akademii Nauk w Warszawie odkryli cmentarzysko kurhanów, w którym chowani byli mieszkańcy grodu. Pierwsze znane informacje o Karczmiskach pojawiły się w źródłach historycznych jeszcze przed bitwą pod Grunwaldem, która miała miejsce w roku 1410. W I połowie XV wieku Karczmiska były już dużą miejscowością i należały do dóbr królewskich. Na czele władzy stał wójt. Ranga i znaczenie Karczmisk wzrosła z chwilą budowy kościoła i erygowania przez króla – parafii p.w. Św. Wawrzyńca. Patron parafii Św. Wawrzyniec jako najbardziej rozpoznawalny i najważniejszy symbol historii został wybrany patronem jednostki administracyjnej – Gminy Karczmiska. Najstarszy żyjący świadek Karczmisk tamtych czasów ma ponad 670 lat. To dąb szypułkowy „Władek z Zagrzęby”. Mimo że ponad 10 lat temu jeden z jego konarów uległ uszkodzeniu, nadal to szlachetne drzewo łączy schyłek średniowiecza i dwudziestego pierwszego wieku.

Karczmiska graniczą z następującymi gminami:

- od północy z gminami: Kazimierz Dolny i Wąwolnica (obie w powiecie puławskim)
- od wschodu z gminą miejsko-wiejską Poniatowa
- od południa z gminą miejsko-wiejską Opole Lubelskie

- od południowego zachodu z gminą Łaziska
- od zachodu z gminą Wilków

Gmina podzielona jest na 19 jednostek pomocniczych – sołectw: Bielsko, Chodlik, Głusko Małe, Głusko Duże, Głusko Duże-Kolonia, Górki, Jaworcie-Mieczysławka, Karczmiska Drugie, Karczmiska Pierwsze, Karczmiska Pierwsze Kolonia, Noworąbłów, Słotwiny, Czerwone Łąki, Uściąż, Uściąż- Kolonia, Wolica, Wolica-Kolonia, Wymysłów, Zaborze, Zagajdzie. Największe z miejscowości, zarówno pod względem obszaru, jak i liczby ludności to Karczmiska Pierwsze (1 399 osób zameldowanych na stałe w maju 2024 r.) i Karczmiska Drugie (856 osób zameldowanych na stałe w maju 2024 r.). Stanowią one centrum Gminy, koncentrując nieco ponad 40% jej mieszkańców.

Centrum Karczmisk z lotu ptaka

W maju 2024 roku na stałe było zameldowanych w gminie 5 375 mieszkańców.
Przekrój wiekowy mieszkańców w Gminie Karczmiska przedstawia się następująco :

Wiek mieszkańców	Ilość mieszkańców
Dzieci do 3 roku życia	96
Dzieci od 3 do 6 roku życia	142
Dzieci od 6 do 14 roku życia	489
Mieszkańcy od 14 do 18 roku życia	243
Mieszkańcy od 18 do 30 roku życia	698
Mieszkańcy od 30 do 50 roku życia	1671
Mieszkańcy od 50 do 60 roku życia	668
Mieszkańcy od 60 do 70 roku życia	694
Mieszkańcy od 70 do 90 roku życia	638
Mieszkańcy powyżej 90 roku życia	36

Ilość urodzeń i zgonów w Gminie Karczmiska

Rok	Urodzenia	Zgony
2022	44	87
2023	41	67
do 31.03.2024	7	11

Wszystkie instytucje publiczne znajdują się w Karczmiskach Pierwszych : Urząd Gminy Karczmiska, Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Szkół, Żłobek, Gminna Biblioteka i

Dom Kultury. W Karczmiskach Drugich mieści się natomiast siedziba ośrodka zdrowia. Niepubliczny zakład opieki zdrowotnej prowadzi spółka cywilna „Panaceum” w budynku posiadającym trzy gabinety lekarskie, gabinet zabiegowy, punkt pobrań, punkt szczepień z poczekalnią dla dzieci zdrowych, rejestrację, poczekalnię, sanitariaty i zaplecze socjalne. Ponadto w Karczmiskach funkcjonuje Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. Spółka realizuje zadania własne Gminy między innymi zakresie:

- zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych,
- lokalnego transportu zbiorowego łącznie z dowozem dzieci i młodzieży do placówek oświatowych,
- utrzymania, zarządzania i remontowania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów sportowych,
- utrzymania czystości na terenie gminy, w tym organizacji i prowadzenia punktu selektywnego zbierania odpadów komunalnych,
- remontów i utrzymania dróg gminnych,
- utrzymania i pielęgnacji zieleni gminnej.

W Gminie funkcjonuje Zespół Szkół - Szkoła Podstawowa im. Macieja Rataja w Karczmiskach, w szkole uczy się obecnie 386 uczniów. Przy szkole działają koła zainteresowań, funkcjonuje szkolny chór „Dmuchawce” oraz Uczniowski Klub Sportowy. Na pełnowymiarowej hali sportowej odbywają się zajęcia w-f i różne zawody sportowe oraz konkursy.

Turniej piłkarski im. Płk. Pil. R.Czopka

Ogólnopolski festiwal kolęd i pastorałek

Przedszkole Gminne realizuje zadania w zakresie wychowania przedszkolnego 172 dzieci od 3 do 6 lat. Od 2015 roku funkcjonuje także żłobek, który prowadzi działalność profilaktyczną, opiekuńczo-pielęgniarską oraz wychowawczą dla dzieci w wieku od 1 - 3 lat. Żłobek funkcjonuje przez cały rok (z miesięczną przerwą w wakacje) przez pięć dni w tygodniu od poniedziałku do piątku, dysponuje 48 miejscami dla dzieci.

Ośrodek Pomocy Społecznej świadczy pomoc społeczną osobom i rodzinom, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej, a nie są w stanie pokonać jej wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Pracownicy pracujący w Ośrodku wykonują zadania zmierzające do poprawy sytuacji osób i rodzin. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej OPS realizuje pracę socjalną. Polega ona na:

- podejmowaniu działań na rzecz osób i rodzin, w tym mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej,
- odzyskiwaniu zdolności osób lub rodzin do samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie,
- zaspokajaniu niezbędnych potrzeb osób i rodzin,
- przyznawaniu i wypłacaniu świadczeń pieniężnych (zasiłki stałe, okresowe, pielęgnacyjne) i niepieniężnych (np. talony żywnościowe, obiady, opał, leki, odzież),
- analizowaniu zjawisk wywołujących potrzebę korzystania ze świadczeń pomocy społecznej,

Przy OPS działa także Zespół Interdyscyplinarny.

Gminna Biblioteka i Dom Kultury w Karczmiskach prowadzi wielokierunkową działalność służącą rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb kulturalnych, oświatowych, informacyjnych

mieszkańców, promowaniu kultury polskiej, regionalnej oraz upowszechnianiu wiedzy i kultury. Do głównych zadań GBiDK należy m.in.:

- 1) działalność biblioteczna, czytelnicza,
- 2) popularyzacja książek, sztuki i nauki oraz upowszechnianie dorobku kulturalnego gminy,
- 3) współpraca z bibliotekami, instytucjami kultury, stowarzyszeniami, twórcami, kultury, artystami,
- 4) organizowanie różnorodnych form edukacji kulturalnej i wychowanie przez sztukę,
- 5) wpływanie na rozwój amatorskiego ruchu artystycznego, folkloru, rękodzieła ludowego i artystycznego,
- 6) organizowanie imprez kulturalnych (koncertów, spektakli, wystaw, wieczorów autorskich, spotkań literackich, rajdów rowerowych).

W ramach swojej działalności GBiDK organizuje bogatą ofertę zajęć pozalekcyjnych – od nauki gry na instrumentach, nauki śpiewu, poprzez akrobatykę, szachy, robotykę. Jest również współorganizatorem dużych imprez na terenie gminy – Biegu po zdrowie czy też Dni Bobru. W budynku GBiDK ma też swoją siedzibę prężnie działający Klub Seniora. Stowarzyszenie organizuje spotkania, spacer, wycieczki. W roku 2023 Klub Seniora „Zawsze Młodzi” obchodził swoje 15-lecie działalności.

Występy artystyczne podczas „Dni bobru”

Seniorzy w przedstawieniu „Kopciuszek”

Na terenie Gminy jest wiele zabytków ujętych zarówno w rejestrze Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków jak i Ewidencji Gminnej. Najważniejsze z nich to :

- klasycystyczny kościół parafialny p.w. Św. Wawrzyńca w Karczmiskach - z I poł. XIX w.
- drewniana dzwonnica przy kościele w Karczmiskach z 1725 roku (najstarszy obiekt drewniany w Gminie).
- Nadwiślańska Kolejka Wąskotorowa z przełomu XIX i XX w. Mieści się tu muzeum kolejnictwa i wieża widokowa
- wczesnośredniowieczne grodzisko w Chodliku z VII w. zwane „Troją Północy”
- „Władek z Zagrzęby - dąb rosnący w Karczmiskach liczący ponad 670 lat
- zabytkowy zespół dworsko-parkowy pochodzący z pierwszej połowy XIX w.

Dworek Wesslów w Karczmiskach Pierwszych

Możemy się też pochwalić certyfikowanymi produktami tradycyjnymi zarejestrowanymi w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi – są to „Karczmiskie pierogi z bobru” i „Karczmiski barszcz biały”.

Większość terenów Gminy położona jest w granicach Kazimierskiego Parku Krajobrazowego i w „Trójkącie turystycznym: Kazimierz - Puławy - Nałęczów”.

Na terenie Gminy występują obszary przyrodniczo-krajobrazowe o randze regionalnej :

1. Kazimierski Park Krajobrazowy - obejmuje niewielki obszar 0,5 km² w środkowo - zachodniej części gminy stanowiący 0,3% jej powierzchni
2. Strefa ochronna (otulina) Kazimierskiego Parku Krajobrazowego - obejmuje 35,6 km² w zachodniej i północnej część gminy stanowiący 37,4 % jej powierzchni
3. Chodelski Obszar Chronionego Krajobrazu - obszar 37,5 km² położony w południowej części gminy obejmujący 46,1% jej powierzchni.

Gmina znajduje się w regionie wodnym Środkowej Wisły w obszarze dorzecza Wisły. Przez południową i środkową część obszaru przebiega rzeka Chodelka (dł. 5,80 km) z prawobrzeżnymi dopływami Kowalanką (dł. 7,60) i Karczmianką (dł. 8,92), w północnej części gminy znajduje się rzeka Grodarz (dł. 9,54). Bogactwem naturalnym gminy są także lasy, które wraz z terenami zadrzewionymi i zakrzewionymi zajmują powierzchnię 1 782,43 ha, co stanowi 18,75% powierzchni.

Czyste środowisko przyrodnicze, łagodnie pofałdowany teren, brak uciążliwego przemysłu stwarzają doskonale warunki rozwoju turystyki i wypoczynku.

1.2. Potencjał organizacyjny, partnerstwo na rzecz przygotowania i wdrażania koncepcji inteligentnych wsi, etapy prac.

Opracowanie koncepcji dla całej gminy było możliwe między innymi dzięki zawarciu partnerstwa Koła Gospodyń Wiejskich „Noworąbłowianki” w Noworąbławie z Gminą Karczmiska, Gminną Biblioteką i Domem Kultury w Karczmiskach oraz Stowarzyszeniem „Klub Seniora” w Karczmiskach. Umowa o współpracy partnerskiej została zawarta 12 stycznia 2024 r. i na jej mocy strony zobowiązały się do współpracy przy realizacji opracowania koncepcji oraz podzieliły się obowiązkami. Współpraca przebiegała bez zarzutu - każda ze stron dokładała starań, aby pozyskać jak najwięcej informacji od społeczności lokalnej, realizowała obowiązki związane z organizacją spotkań, przygotowaniem materiałów i pracami w grupach roboczych. Korzystano także z pomocy Zespołu Szkół w Karczmiskach i Ośrodka Pomocy Społecznej w Karczmiskach. W szkole została przeprowadzona anonimowa ankieta wśród uczniów klas VI-VIII, OPS natomiast przekazał dane dotyczące rodzajów udzielanej pomocy i potrzeb w zakresie opieki społecznej. Dzięki temu udało się zebrać niezbędne informacje o potrzebach mieszkańców, a także niejako „przy okazji” przekazać mieszkańcom ideę inteligentnych wsi. W trakcie prac nad powstaniem koncepcji korzystano również z pomocy przedstawicieli Lokalnej Grupy Działania „Owocowy Szlak” w Opolu Lubelskim.

ROZDZIAŁ II

PARTYCYPACYJNY CHARAKTER PROCESU TWORZENIA I WDRAŻANIA KONCEPCJI

2.1. Udział społeczności lokalnej w opracowaniu koncepcji

Praca nad stworzeniem koncepcji opierała się przede wszystkim na kontakcie z mieszkańcami – jest to koncepcja od mieszkańców dla mieszkańców. Proces partycypacji opierał się na udziale w otwartych spotkaniach, wypełnianiu anonimowych ankiet, uczestniczeniu w posiedzeniach grupy roboczej. Na pierwszym spotkaniu z sołtysami, które odbyło się 28 lutego 2024 r. w GBiDK w Karczmiskach zaproszeni przedstawiciele LGD przedstawili przykłady działań realizowanych w ramach Smart Village na terenie Polski i za granicą, przekazali informacje na temat sposobu tworzenia koncepcji i tego jak powinna być postrzegana w społeczeństwie lokalnym. W spotkaniu uczestniczyło 18 osób – sołtysi oraz przedstawiciele Urzędu Gminy, Klubu Seniora i GBiDK. Zadaniem uczestników było przekazać zdobytą wiedzę w swoim środowisku lokalnym i zachęcić mieszkańców do udziału w spotkaniach otwartych.

Pierwsze spotkanie w GBiDK z udziałem przedstawicieli LGD Owocowy Szlak

Zorganizowane zostały 3 spotkania w różnych częściach gminy – tak, aby każdy miał szansę uczestnictwa i możliwość wypowiedzenia się w zakresie zarówno zagrożeń jak i potrzeb i wizji przyszłości jego małej ojczyzny. Spotkania odbyły się w marcu : 12 marca w Noworąbłowie (26 uczestników), 18 marca w Głusku (20 osób) i 21 marca w Karczmiskach Pierwszych (15 osób). Zgłaszane na spotkaniach pomysły, projekty, uwagi do stanu obecnego zostały skrupulatnie spisane i stanowiły podstawę do dalszych prac. Mieszkańcy mieli również możliwość przekazywania uwag i wniosków na każdym etapie prac grupy roboczej złożonej z przedstawicieli partnerów – informacje o posiedzeniach były publikowane na FB KGW w Noworąbłowie a także stronie internetowej Gminy, zaproszenia były przekazywane sołtysom.

Spotkanie w Karczmiskach Pierwszych

Aby poznać zdanie młodzieży na temat ich potrzeb ale także postrzegania miejsca, w którym mieszkają nauczyciele Zespołu Szkół przeprowadzili wśród uczniów klas VI-VIII anonimową ankietę w której młodzi ludzie odpowiadali na 3 otwarte pytania. Ankieta była dobrowolna, większość uczniów skorzystała jednak z możliwości wypowiedzenia się. Zebrano 104 ankiety. Najczęstszym postulatem młodych ludzi było stworzenie miejsca spotkań dla nich, tak aby mogli we własnym gronie spędzić czas w jakimś lokalu gdzie można by pograć w gry, po prostu porozmawiać, może obejrzeć film. Poza tym młodzi ludzie wyraźnie wskazali na brak zaplecza sportowego w miejscowościach, w których mieszkają. W procesie partycypacji brał udział także Klub Seniora, który podczas zebrań zbierał informacje od swoich członków w zakresie potrzeb ludzi starszych a także ich rodzin.

2.2. Plan włączenia społeczności we wdrażanie koncepcji

Współpraca z mieszkańcami gminy pokazała, że jest potrzeba i zainteresowanie społeczne dla wprowadzenia zmian w najbliższym otoczeniu. Planujemy więc włączenie mieszkańców w realizację koncepcji między innymi poprzez wolontariat przy podejmowaniu działań na rzecz lokalnej społeczności. Część zadań określonych w koncepcji można wykonać bez wielkiego nakładu kosztów ale przy pracy wspólnej. Zakładamy, że animatorami takich działań będą liderzy społeczni w postaci Pań z Kół Gospodyń Wiejskich, strażaków z OSP czy członków Rad Sołeckich, z Sołtysem na czele. Opiekę nad realizacją strategii i dalszym jej życiem należy powierzyć Urzędowi Gminy – ze względów praktycznych (centrum gminy, możliwości pozyskiwania środków finansowych, dostęp do danych i współpraca z innymi instytucjami). Dokument powinien być aktualizowany w miarę potrzeb – jeżeli jakieś zadanie zostanie zrealizowane, jeżeli mieszkańcy zgłoszą poprzez Sołtysa lub do pracownika obsługującego smart village w Urzędzie nową potrzebę. Raz do roku wskazane byłoby przeprowadzenie ankiety społecznej – żeby mieszkańcy mogli się wypowiedzieć co do treści obowiązującej strategii i jej zmian. Ankieta byłaby prowadzona przez pracownika urzędu gminy w wersji internetowej. Wyniki publikowane na stronie Gminy i przekazywane sołtysom do dalszego rozpowszechnienia.

ROZDZIAŁ III

ANALIZA OBSZARU WDRAŻANIA KONCEPCJI

3.1. Analiza SWOT

Do przeprowadzenia analizy wykorzystano :

- 1) najczęściej wskazywane przez mieszkańców podczas spotkań mocne i słabe strony Gminy, w przypadku części sołectw zdania mieszkańców się powielają. Do przeprowadzenia analizy wykorzystano najczęściej pojawiające się wskazania,

- 2) informacje pozyskane od młodzieży podczas ankietowania,
- 3) informacje pozyskane z OPS w Karczmiskach oraz od Klubu Seniora,
- 4) dane statystyczne publikowane na dostępnych portalach
- 5) dane pozyskane z zasobów Gminy i Powiatowego Urzędu Pracy w Opolu Lubelskim.

W czasie spotkań mieszkańcy sformułowali wiele postulatów, pomysłów. Nie wszystkie mogą być elementem strategii Smart Village, nie wszystkie też można zrealizować, z różnych względów. Niemniej jednak zebrane dane dają obraz potrzeb społeczności lokalnej. Zgłaszane potrzeby, interwencje i inicjatywy w poszczególnych sołectwach to:

1. CHODLIK

1. Rewitalizacja terenu w centrum wsi :

- 1) Remont dawnej zlewni, zagospodarowanie budynku na potrzeby społeczne -- świetlica wiejska, po odremontowaniu wykonanie muralu na ścianie bocznej
- 2) Rozbudowa placu zabaw, nasadzenia drzew wokół placu (w celu uzyskania cienia latem), ławeczki do odpoczynku, biblioteka na świeżym powietrzu – wymiana książek
- 3) Wykonanie kwietnej łąki na klombie w centrum, ustawienie kamery aby można było obserwować owady na łące,
- 4) Remont dawnej szkoły – wykonanie nowego ekologicznego systemu ogrzewania, wykorzystanie fotowoltaiki dla pozyskiwania prądu oraz ekologicznej oczyszczalni ścieków. Zagospodarowanie terenu wokół szkoły, po przeprowadzeniu prac remontowych można byłoby uruchomić muzeum archeologiczne wykorzystując eksponaty znalezione dotychczas przez archeologów na terenie grodziska w Chodliku, warsztaty archeologiczne, w sezonie letnim uruchomienie punktu informacji turystycznej.

2. Rewitalizacja terenu grodziska - odkrzaczenie, wykonanie ścieżek, wieży widokowej z małym centrum meteorologicznym.

3. Zagospodarowanie terenu nad Chodelką – ustawienie ławek, stojaków na rowery, wykonanie paleniska, oświetlenie ledowe.

4. Oznakowanie tras turystycznych (n.p. z Chodlika do Żmijowisk) tablice tematyczne dotyczące fauny i flory przy trasach, wiaty do odpoczynku.

5. Publikacja dotycząca zasobów naturalnych, przyrodniczych a także dziedzictwa kulturowego. Szersze wykorzystanie grodziska do promocji turystycznej gminy.

2. ZAGAJDZIE

1. Brak miejsca do spotkań, jest potrzeba postawienia świetlicy, może być modułowa, z wykorzystaniem nowoczesnych rozwiązań ekologicznych, tak aby nie generowała dużych kosztów użytkowania.
2. Rewitalizacja szlaku turystycznego do Rogowa – odnowienie oznakowania we współpracy z Powiatem Opolskim. Wąwóz zarosły krzewy i jest problem z przejściem, trzeba wykonać przycinkę, oznakować dodatkowo występujące źródła naturalne.
3. Atutem jest piękny krajobraz oraz położenie w odległości 7 km do Kazimierza Dolnego. Znacznie usprawni turystykę pieszą rowerową utwardzenie drogi przez las Zagajdzie – Kolonia Uściąg (łącznik z Rogowem, Kazimierzem Dolnym).

4. Wykorzystanie potencjału funkcjonujących miejsc dla turystów – Chatka Zagajdzie, pasieka - dla chętnych wizyty z opowieścią właściciela.

3. UŚCIAŻ

1. Brak światłowodu – należy podjąć działania w kierunku zachęcenia firm do wykonania światłowodu.
2. Niezbędna jest modernizacja wodociągu oraz wykonanie kanalizacji lub umożliwienie pozyskania środków na wykonywanie przydomowych oczyszczalni ścieków.
3. Utworzenie domu dziennego pobytu dla osób starszych, tak aby mogły wyjść z domu spotkać się, razem uczestniczyć w zajęciach kreatywnych. Niezbędnym byłoby także zapewnienie dojazdu i odwozu osobom, które nie mają możliwości dotrzeć same na zajęcia.
4. Oczyszczenie koryta rzeki Grodarz.
5. Remont remizy OSP.
6. Modernizacja placu zabaw, wykonanie ogrodzenia palcu.
7. Modernizacja oświetlenia ulicznego - latarnie solarne.
8. Wytyczenie ścieżek rowerowych, ustawienie wiat, aby turyści mieli gdzie odpocząć na trasie.
9. Zagospodarowanie terenu i budynku po byłej szkole. Teren koło szkoły mógłby służyć jako teren rekreacyjny do organizacji festynów, zabaw, spotkań, kina letniego. Odremontowana szkoła mogłaby pełnić rolę świetlicy wiejskiej, stanowić siedzibę KGW i być miejscem spotkań dla mieszkańców. W świetlicy powinny być organizowane zajęcia dla dzieci i młodzieży.

4. KOLONIA UŚCIAŻ

1. Stworzenie tablicy pomocy sąsiedzkiej – umieszczano by na niej informacje, kto może zaoferować jakąś usługę, pomoc w jakim zakresie a także potrzeby, tak, żeby powstało centrum pomocy sąsiedzkiej. Można również takie centrum uruchomić dodatkowo na facebooku sołeckim.
2. Brak światłowodu - należy podjąć działania w kierunku zachęcenia firm do wykonania światłowodu.
3. Modernizacja wodociągów i wykonanie kanalizacji lub umożliwienie pozyskania środków na wykonywanie przydomowych oczyszczalni ścieków.
4. Wydzierżawienie przez gminę działki przy głównej drodze i stworzenie placu zabaw dla dzieci.
5. Wyznaczenie tras rowerowych, ustawienie wiat przystankowych przy trasach. Poprawa oznakowania ścieżki turystycznej (trasa żółta).
6. Nagranie opowieści dotyczących walk pomiędzy Niemcami i Rosjanami, żeby ocalić od zapomnienia, w lesie są okopy, dawna piekarnia niemiecka – należy wykorzystać nagrania w punkcie informacji turystycznej. Może być on w formie info kiosku.
7. Modernizacja oświetlenia i ustawienie latarni solarnych.
8. Stworzenie punktu ornitologicznego – ustawienie lunety do obserwacji ptaków, tablic z opisami występujących na tych terenach gatunków.

5. JAWORCE MIECZYŚLAWKA

1. Utworzenie placu zabaw dla dzieci, wydzierżawienie przez gminę terenu na plac zabaw.

2. Budowa dużej altany, która stanowiłaby miejsce spotkań mieszkańców, wykonanie paleniska.
3. Modernizacja przystanku - zamontowanie daszku.
4. Tablica informacyjna lub obelisk – upamiętnienie miejsca pamięci mordy zbiorowego podczas II Wojny Światowej.
5. Wytyczenie tras rowerowych i wykonanie wiat przystankowych na trasie.

6. WYMYSŁÓW

1. Wykonanie pozostałej części ogrzewania remizy która stanowi również miejsce spotkań mieszkańców. Wykonanie termomodernizacji remizy z wykorzystaniem nowoczesnych ekologicznych rozwiązań.
2. Wykonanie ogrodzenia siłowni zewnętrznej.
3. Plac zabaw przy torach kolejki wąskotorowej.

7. ZABORZE

1. Remont remizy OSP - ocieplenie, zmiana sposobu ogrzewania, wymiana dachu.
2. Postawienie wiaty przed remizą – miejsce odpoczynku dla rowerzystów i motocyklistów (szlak turystyczny).
3. Zagospodarowanie boisk- żeby było wielofunkcyjne, nie tylko do gry w piłkę nożną ale także do gry w piłkę siatkową.
4. Stworzenie toru motokrosowego (na terenie gminy). Jest dużo osób jeżdżących natomiast nie ma toru, stąd jeżdżą w lasach, co jest zabronione. Taki tor przyciągnąłby wielu chętnych.

8. NOWORABLÓW

1. Utworzenie izby techniki w służbie straży pożarnej w budynku koło remizy OSP. Straż działa od 70 lat, więc jest co pokazać, są eksponaty, zdjęcia. Należałoby wykonać opisy eksponatów, może nagrać opowieści strażaków i postawić info kiosk.
2. Stworzenie w sezonie kina letniego na terenie koło remizy.
3. Oznakowanie miejsca w którym znajdują się mogiły z czasów II Wojny Światowej, ustawienie tablicy pamiątkowej, oznaczenie ścieżki pamięci.

9. SŁOTWINY

1. Stworzenie pola biwakowego na terenie za budynkiem byłej szkoły.
2. Ustawienie witaczy.
3. Budowa wiaty - stworzenie miejsca spotkań dla młodzieży.
4. Budowa miasteczka rowerowego dla dzieci i młodzieży.
5. Oznakowanie ścieżki rowerowej. Ścieżka Uściąg-Słotwiny-Wymysłów-Zaborze, ustawienie wiat postojowych.

10. GŁUSKO DUŻE, GŁUSKO DUŻE-KOLONIA, GŁUSKO MAŁE

1. Ustawienie siłowni zewnętrznej i placu zabaw na działce za remizą OSP, budowa wiaty, grilla zewnętrznego i paleniska na ognisko. To by było zagospodarowanie terenu na potrzeby mieszkańców.
2. W sezonie kino letnie na garażu.
3. Utworzenie skate parku - rampy na rolki i deskorolki – duży teren wokół byłej szkoły, można część wykorzystać na tego typu instalacje.
4. Modernizacja oświetlenia - lampy solarne.
5. Nad rzeką są bobry – ustawienie kamery umożliwiającej podglądanie ich zwyczajów.

6. Zagospodarowanie budynku po byłej szkole – remont i uruchomienie domu dziennego pobytu dla osób starszych, zadbanie o teren wokół szkoły, wykonanie łąki kwietnej.
7. Wskazane byłoby zaopatrzenie osób starszych w opaski życia, umożliwiające także lokalizację osoby w przypadku zabłądzenia w lesie.
8. Odrestaurowanie ścieżek rowerowych, odnowa oznakowania, budowa wiat przystankowych.

11. BIELSKO

1. Montaż monitoringu na placu zabaw.
2. Oznakowanie ścieżki rowerowej przez Górki (przy drodze powiatowej)
3. Ustawienie tablic przyrodniczych tematycznych o faunie i florze lasu.
4. Zadbanie o tereny wzdłuż rzeki Chodelki.

12. GÓRKI

1. Wykonanie placu zabaw dla dzieci wraz z jego ogrodzeniem.
2. Ustawienie wiaty przystankowej przy ścieżce rowerowej.
3. Zagospodarowanie miejsca na ognisko.
4. Budowa małej stacji meteorologicznej.

13. WOLICA, WOLICA-KOLONIA

1. Remont świetlicy.
2. Rewitalizacja boiska do gry.
3. Naprawa i modernizacja placu zabaw dla dzieci.
4. Wytyczenie ścieżki rowerowej – można ją poprowadzić za boiskiem bo jest tu duża altana.
5. Stworzenie i oznakowanie punktu widokowego koło kopalni piachu.

14. KARCZMISKA DRUGIE

1. Ustawienie wiaty z zadaszeniem koło placu zabaw.
2. Zagospodarowanie terenu wokół placu zabaw – odpowiednie nasadzenia na skarpie z eko nawodnieniem, utworzenie łąki kwietnej, nasadzenie drzew od strony ulicy. W sezonie letnim ustawienie kurtyny wodnej mgielnej.
3. Brak światłowodu na ul. Polnej, należy podjąć działania w celu zachęcenia firm do jego wykonania.
4. Wskazane byłoby zaopatrzenie osób starszych w „opaski życia”, a także stworzenie projektu społecznego usług pomocy sąsiedzkiej.

15. KARCZMISKA PIERWSZE

1. Remont pałacu - siedziby GBiDK, zagospodarowanie strychu oraz piwnic.
2. Zagospodarowanie północnej części parku koło pałacu - ścieżka muzyczna, łąka kwietna z domkami dla owadów,.
3. Budowa sceny w parku, wykonanie fontanny przed pałacem.
4. Kino letnie na leżakach w sezonie (teren koło pałacu)
5. Stworzenie miejsca spotkań dla młodzieży (klubokawiarnia, gry typu bilard, piłkarzyki), mogłoby być w piwnicy pałacu.
6. Zagospodarowanie Zagrzęby - oświetlenie hybrydowe, renowacja budynku GKS Bobry (toaleta), murowany grill, ławki, zagospodarowanie obecnego boiska na wielofunkcyjne.
7. Stworzenie skateparku - rampy dla deskorolek i rolek.
8. Miasteczko rowerowe dla dzieci i młodzieży.

9. Utworzenie Centrum Informacji Turystycznej (może w GBiDK), aplikacji ze ścieżkami pieszymi, rowerowymi i mapą ulic w Karczmiskach.
10. Utworzenie na terenie gminy dziennego domu pobytu dla seniorów.

Poza rozmowami z mieszkańcami została przeprowadzona ankieta wśród młodzieży, której efekty również należało wziąć pod uwagę podczas formułowania mocnych i słabych stron a także szans i zagrożeń. Po analizie ankiet wypełnionych przez młodzież szkolną można wskazać najczęściej pojawiające się postulaty i najczęściej wskazywane miejsca w najbliższej okolicy warte zobaczenia. Pytania dotyczyły propozycji spędzania wolnego czasu po zakończeniu zajęć szkolnych, propozycji zmian w najbliższym otoczeniu zamieszkania oraz ciekawych wartych pokazania miejsc w tym otoczeniu. Czas wolny młodzież zdecydowanie chciałaby spędzać w gronie rówieśniczym. Brakuje im miejsc do spotkań (mieszkańcy Chodlika, Głuska Dużego, Karczmisk Pierwszych), brakuje wielofunkcyjnych boisk do gry (mieszkańcy Uściąża, Zagajdzia, Chodlika, Głuska Dużego, Karczmisk Drugich, Zaborza), brakuje rowerowego toru przeszkód lub skate parku (mieszkańcy Karczmisk Pierwszych, Wolicy). Jeżeli chodzi o ciekawe miejsca młodzież wskazywała przede wszystkim walory przyrodnicze (park wokół dworu w Karczmiskach Pierwszych, dąb-pomnik przyrody, las, pola, rzeka Chodelka) oraz zabytki (dworek w Karczmiskach Pierwszych, kościół w Karczmiskach Drugich, grodzisko w Chodliku). Zauważalny jednak jest też fakt, że w ponad 20 % ankiet pojawiły się odpowiedzi, że w najbliższej okolicy nie ma nic ciekawego i nic tu się nie dzieje.

Na dzień 30 kwietnia 2024 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Opolu Lubelskim było zarejestrowanych 216 bezrobotnych mieszkańców Gminy Karczmiska, w tym 59 osób do 30 roku życia, 107 osób w przedziale wiekowym od 30 do 50 lat i 50 osób powyżej 50 roku życia. Ogółem zarejestrowanych było 104 mężczyzn i 112 kobiet. Struktura zarejestrowanych bezrobotnych wg poszczególnych miejscowości przedstawia się następująco :

Miejscowość zamieszkania	Bezrobotni zarejestrowani	w tym kobiety	w tym mężczyźni
Bielsko	4	2	2
Chodlik	13	6	7
Głusko Duże	7	4	3
Głusko Duże -Kolonja	16	7	9
Głusko Małe	5	4	1
Górki	4	2	2
Jaworce	1	0	1
Mieczysława	5	1	4
Karczmiska Pierwsze	56	30	26
Karczmiska Drugie	26	14	12
Noworąblów	3	1	2
Słotwiny	21	10	11
Uściąż	15	5	10
Uściąż-Kolonja	4	1	3

Wolica	3	3	0
Wolica-Kolonia	10	7	3
Wymysłów	8	5	3
Zaborze	7	6	1
Zaborze - Kolonia	5	1	4
Zagajdzie	3	3	0

Wszystkie zgromadzone informacje i dane zostały pogrupowane i stworzyły podstawę do sporządzenia uproszczonej analizy SWOT

Mocne strony	Słabe strony
- Liczne atrakcje przyrodnicze - pomniki przyrody, obszary chronionego krajobrazu, kompleksy leśne. - Czystość gleb i powietrza. - Położenie gminy w pobliżu atrakcyjnych miejscowości i szlaków turystycznych - Gminna Biblioteka i Dom Kultury oferująca zajęcia pozalekcyjne dla dzieci i młodzieży - Zabytki na terenie gminy - Ciekawi ludzie - mieszkańcy, którzy tworzą rękodzieło, rzeźbę, malarstwo. - Wysoki udział liczby osób w wieku produkcyjnym. - Duży odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym - Dostępność opieki żłobkowej opieki wychowawczo-edukacyjnej dla dzieci. - Wysoki wskaźnik zwodociągowania gminy.	- Niewykorzystanie walorów przyrodniczych, brak ścieżek edukacyjnych, tablic informacyjnych - Niskie wykorzystanie zasobów. odnawialnych źródeł energii. - Starzenie się społeczeństwa - duża liczba osób starszych, w tym wymagających opieki - Wysoka liczba bezrobotnych, w tym wzrastająca liczba bezrobotnych kobiet - Deficyt obiektów sportowo-rekreacyjnych, w tym boisk wielofunkcyjnych - Brak miejsca spotkań dla młodzieży - Deficyt obiektów mogących stanowić miejsca integracji mieszkańców - Niewykorzystanie potencjału grodziska archeologicznego - Niezagospodarowane budynki po byłych szkołach - Niski wskaźnik skanalizowania gminy (22%). - Niekonkurencyjna struktura agrarna – niski średni areal większości gospodarstw rolnych. - Brak osób z doświadczeniem w pisaniu wniosków o środki unijne i prowadzeniu oraz rozliczaniu projektów

Szanse	Zagrożenia
• Stworzenie marki turystycznej gminy - logo, punkt informacji turystycznej, produkty lokalne • Programy wspomagające rolnictwo ekologiczne. • Aktywne wykorzystanie dziedzictwa kulturowego w tym zabytków nieruchomych. • Skanalizowanie nowych terenów gminy lub pozyskanie środków na programy budowy przydomowych oczyszczalni ścieków – znaczne zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska naturalnego. • Zagospodarowanie turystyczno-rekreacyjno-edukacyjne obszaru gminy – renowacja istniejących ścieżek rowerowych i szlaków pieszych, utworzenie nowych odcinków, • Bieżące przekazywanie informacji o możliwych do pozyskania środkach z różnych źródeł zewnętrznych przekazywana przez pracownika gminy stowarzyszeniom, KGW, OSP z terenu gminy, pomoc w składaniu wniosków • Szeroka oferta zajęć i programów pozalekcyjnych dla uczniów (projekty zewnętrzne). • Nowe inwestycje w infrastrukturę społeczną. • Wspieranie podmiotów realizujących zadania na rzecz sportu i rekreacji oraz kultury. • Tworzenie nowych gospodarstw agroturystycznych • Inicjowanie działań na rzecz aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.	• Niewystarczające środki własne do realizacji projektów dofinansowywanych przez programy Unii Europejskiej. • Postępujące zmiany klimatyczne, zjawiska ekstremalne w przyrodzie (susze, huragany). • Zanieczyszczenia wód ze strony rolnictwa, w tym powstające poza granicami gminy. • Zmniejszenie dochodów gminy z tytułu udziału w podatkach PIT i CIT, a także podatku od nieruchomości. • Wzrost liczby zgonów i ujemny przyrost naturalny. • Migracja ludności w celu poszukiwania pracy. • Wzrost wydatków na oświatę. • Brak systemowego wsparcia w rozwiązywaniu problemów społecznych. • Niewystarczające środki na realizację programów przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu. • Niska aktywność społeczna i niechęć do aktywności w ramach lokalnych inicjatyw.

3.2. Główne wyzwania

Jak wynika z przeprowadzonej analizy SWOT Gmina Karczmiska dysponuje potencjałem turystycznym, który nie jest odpowiednio wykorzystywany. Dysponuje

również obiektami, które należałoby zagospodarować na cele społeczne, bo takie jest zapotrzebowanie mieszkańców gminy. Wyzwaniem będzie pozyskanie środków finansowych na realizację dużych inwestycji, te mniejsze polegające na przykład na zagospodarowaniu terenów do wspólnych spotkań czy też zorganizowaniu zajęć dla młodzieży lub osób starszych można realizować przy niewielkich nakładach finansowych. Wymagany jest jednak wkład osobowy – poświęcenie czasu przez wolontariuszy. Wyzwaniem będzie również pozyskanie środków na kanalizację lub nakłonienie mieszkańców do instalowania przydomowych oczyszczalni ścieków – również przy wsparciu finansowym. Chcemy Gminy przyjaznej do życia, spędzania wspólnie czasu wolnego, atrakcyjnej dla turystów to trzeba zainwestować w ekologię, ochronę dóbr naturalnych, opiekę nad zabytkami.

3.3. Główne szanse rozwojowe

Zbudowanie wizerunku Gminy Karczmiska jako atrakcyjnej turystycznie nie będzie łatwe, ale daje nam szansę na rozwój. Renowacja i utworzenie ścieżek rowerowych i dydaktycznych z niezbędną infrastrukturą (wiaty do odpoczynku, info kioski, stacje naprawy rowerów) przyciągnie do naszej gminy większą ilość turystów. Będzie to szansa na rozwój kolejnych gospodarstw agroturystycznych – a więc i możliwości zarobkowania zarówno dla prowadzących gospodarstwo jak i być może lokalnych dostawców części produktów żywnościowych. Utworzenie punktu informacji turystycznej oraz loga wykorzystywanego we wszystkich materiałach promocyjnych umożliwi łatwą identyfikację gminy. Zagospodarowanie szkoły w Chodliku i zadbanie o teren grodziska jest również szansą na kolejnych odwiedzających – miłośników archeologii i nie tylko.

Szansą rozwojową dla Gminy jest także zadbanie o osoby starsze. Trzeba rozwinąć integrację międzypokoleniową – miejsca spotkań dla mieszkańców muszą służyć każdemu i być wykorzystywane w celach społecznych. Adaptacja jednego z budynków po byłej szkole na dom dziennego pobytu dla seniorów umożliwiłaby starszym mieszkańcom naszej gminy wyjście z domu, spotkanie się nawzajem, udział w warsztatach, wymianę doświadczeń. Do tego czasu należy poszerzyć ofertę zajęć oferowaną przez GBiDK oraz wykorzystać potencjał tkwiący w starszym pokoleniu w formie przekazywania wiedzy, umiejętności zarówno podczas otwartych warsztatów jak i w trakcie festynów, zabaw, spotkań KGW. Utworzenie miejsca, gdzie młodzież mogłaby się spotykać popołudniami - klubu młodych – którym sami by się opiekowali, daje szansę na zacieśnianie więzi rówieśniczych i uczy odpowiedzialności za wspólne mienie. Rozwinięcie bazy sportowo-rekreacyjnej w miejscowościach gminy pozwoliłoby na zmianę sposobu postrzegania najbliższej okolicy przez młodych, dało szansę na aktywne zagospodarowanie czasu wolnego zarówno im, jak i pozostałym mieszkańcom.

ROZDZIAŁ IV

LOGIKA INTERWENCJI

4.1. Cele i działania

CELE	DZIAŁANIA
Opracowanie projektu wdrożenia lokalnej marki turystycznej	- Urząd Gminy we współpracy z mieszkańcami utworzy bazę dostępnych obecnie na terenie gminy zabytków, miejsc ciekawych przyrodniczo,

	pomników historii, a także produktów lokalnych, kontaktów do rękodzielników, rzeźbiarzy, malarzy itp., gospodarzy oferujących plony swojej pracy, a także osób i firm prowadzących działalność gospodarczą, która może być wykorzystywana przy tworzeniu marki turystycznej - przeprowadzenie konkursu na logo gminy – GBiDK we współpracy z urzędem gminy - <i>opracowanie i wydanie w wersji papierowej i elektronicznej folderu o walorach gminy, opracowanie informatora na stronę internetową</i> - konkurs na najładniejsze zdjęcia walorów przyrodniczych i zabytków - GBiDK we współpracy z Urzędem Gminy
Rewitalizacja istniejących ścieżek rowerowych i utworzenie nowych odcinków ścieżek rowerowych a także tras do nordic walking	- opracowanie przebiegu tras, konsultacje z właścicielami terenów przez które trasy przebiegają - będą przebiegać w zakresie możliwości ich utworzenia, lokalizacji punktów postoju - Urząd Gminy we współpracy z mieszkańcami - pozyskanie środków finansowych zewnętrznych na utworzenie tras wraz z niezbędnym zapleczem - Urząd Gminy - <i>oznakowanie miejsc wartych zobaczenia położonych przy trasach, tablice z kodami qr i aplikacja, która służyć będzie do zbierania punktów za każde odwiedzone miejsce (po zeskanowaniu kodu) w ramach projektu na który pozyska środki Urząd Gminy</i> - nagradzanie turystów, którzy zgromadzą wszystkie punkty z trasy w punkcie informacji turystycznej utworzonym w GBiDK - wyznaczenie społecznych opiekunów miejsc wskazanych przy trasach do odwiedzin, tak aby na bieżąco monitorować ich stan -mieszkańcy podczas zebrania sołeckiego - wykonanie witaczy oznaczających wjazd na teren danego sołectwa które staną przy trasach - mieszkańcy

	sołectwa, urząd gminy dodatkowo przeprowadzi konkurs na najładniejszy witacz z nagrodą dla wygranego sołectwa
Zorganizowanie miejsca spotkań dla młodzieży w piwnicy GBiDK	- opracowanie dokumentacji technicznej, budowlanej, uzyskanie zgody konserwatora zabytków, pozyskanie środków finansowych na remont i adaptację pomieszczeń pod „klub młodych Karczniaków” - Urząd Gminy - konkurs dla młodzieży na plan zagospodarowania przestrzeni klubu, wyposażenia - GBiDK - ustalenie osób odpowiedzialnych za opiekę nad klubem -młodzież, opiekun pełnoletni z GBiDK
Zagospodarowanie terenów na miejsca spotkań dla mieszkańców, budowa nowych świetlic wiejskich	- <i>pozyskanie środków na budowę modułowych ekologicznych świetlic w Zagajdziu, Uściążu, Jaworcach (Mieczysławce), Głusku, Karczmiskach Drugich – Urząd Gminy</i> - pozyskanie wyposażenia do świetlic - urząd gminy, KGW, stowarzyszenia z terenu gminy, mieszkańcy, - ustalenie dyżurów opiekunów świetlicy - mieszkańcy na zebraniu sołeckim - <i>zagospodarowanie terenu wokół świetlic – łąki kwietne, nasadzenia roślin, zadbanie o trawę, utworzenie warzywnika społecznego – nasiona i sadzonki pozyskiwane od mieszkańców, podwyższane grządki wykonane przy współpracy z OSP, system nawadniania kropelkowego zakupiony z funduszu sołeckiego</i>
Adaptacja budynku po byłej Szkole Podstawowej w Chodliku na muzeum archeologiczne	- <i>projekt remontu i przebudowy budynku byłej szkoły z zastosowaniem nowoczesnych rozwiązań ekologicznych, pozyskanie środków na wykonanie prac – Urząd Gminy,</i> - uporządkowanie terenu wokół szkoły - wycinka zakrzaczeń, zadbanie o zieleń - mieszkańcy sołectwa - zadbanie o budynek starej zlewni - OSP Chodlik

	- wyposażenie muzeum, w którym odbywałyby się również warsztaty („żywe muzeum”) - współpraca z Towarzystwem Starożytniczym w Chodliku, Instytutem Archeologii i Etnologii PAN w Warszawie
Rewitalizacja placów zabaw Łąki kwietne z kamerami do obserwacji zwierząt, owadów i ptaków.	- przygotowanie propozycji zakresu rewitalizacji, wymiany/naprawy sprzętów na placu zabaw w Chodliku, Uściążu, Jaworcach, Głusku Dużym, Górkach, Wolicy, Karczmiskach Drugich, Karczmiskach Pierwszych - mieszkańcy, Urząd Gminy - pozyskanie środków finansowych niezbędnych do realizacji zadania - Urząd Gminy - wykonanie ogrodzenia wokół placów zabaw – częściowo przy pomocy mieszkańców, środki finansowe z funduszu sołeckiego, - zadbanie o zielen wokół placów zabaw przez mieszkańców, wskazanie potrzeb ewentualnych nasadzeń drzew, - <i>wykonanie łąki kwietnej przy placu zabaw w Chodliku i w Karczmiskach Drugich, zainstalowanie kamer do obserwacji owadów, przekaz możliwy do oglądania poprzez stronę internetową GBiDK,</i> - wyposażenie kuchni letnich do zabawy dla dzieci w niepotrzebne w domu akcesoria kuchenne - mieszkańcy
Stworzenie oferty zajęć dla seniorów i opieki sąsiedzkiej nad seniorami	- przygotowanie propozycji spotkań, warsztatów, wspólnych wycieczek po okolicy, zajęć sportowych dla seniorów - GBiDK we współpracy ze stowarzyszeniem Klub Seniora oraz mieszkańcami gminy, - pozyskanie środków finansowych na realizację zajęć i wycieczek - GBiDK, Urząd Gminy, - wspólne warsztaty prowadzone przez KGW, wymiana doświadczeń w zakresie kuchni regionalnej – poszukiwanie przepisów na dania i potrawy mogące

	stanowiąc kolejny produkt lokalny, warsztaty odbywać się mogą remizach i świetlicach na terenie gminy, - wspomnień czar – opowieści najstarszych mieszkańców o tym, jak żyło się w gminie Karczmiska dawniej, otwarte popołudnia/wieczorki przy kawie i herbacie organizowane w siedzibie GBiDK, relacje ze spotkań umieszczane na stronie internetowej GBiDK oraz gminy, - zorganizowanie dowozu na zajęcia, warsztaty dla seniorów – przysługa sąsiedzka, gminny transport zbiorowy dwa razy w miesiącu. - ogłoszenie konkursu w trybie ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie na organizację wybranych zajęć przez organizację pozarządową. - utworzenie sieci pomocy sąsiedzkiej - wdrożenie usług sąsiedzkich tam, gdzie jest potrzeba zaopiekowania się, udzielenia wsparcia samotnym seniorom lub seniorom, którzy pozostają dłużej sami w domu ze względu na to, że członkowie rodziny pracują, koordynacja działań poprzez OPS w Karczmiskach.
--	--

**komponenty cyfrowe, środowiskowe, klimatyczne*

4.2. Budżet - skąd wziąć środki na realizację założonych celów

Cele zawarte w strategii będą realizowane przy aktywnym udziale mieszkańców gminy, jednakże nie ma możliwości realizacji ambitnych planów bez pozyskania środków finansowych. Gmina ma możliwości pozyskiwania środków między innymi z :

- 1) Funduszy Europejskich dla Lubelskiego 2021-2027,
- 2) Krajowego Planu Odbudowy
- 3) Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- 4) Narodowego/Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska
- 5) Narodowego Centrum Kultury,
- 6) programów i funduszy rządowych.

Organizacje działające na terenie gminy - takie jak KGW, OSP czy inne stowarzyszenia mogą pozyskiwać środki finansowe między innymi z :

- 1) Narodowego Instytutu Wolności,
- 2) Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (KGW)
- 3) Narodowego Centrum Kultury

4) programów fundacji (n.p. Lotto, PGE, Orlen)

5) konkursów LGD

Ponadto duże możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych ma także Gminna Biblioteka i Dom Kultury (m.in. poprzez Narodowe Centrum Kultury, Ministerstwo Kultury, KPO). Uzupełnieniem budżetów realizacyjnych będą także środki funduszy sołeckich i oczywiście Gminy Karczmiska.

Wspólne montaż finansowe pozwolą na realizację naszych planów co pozytywnie wpłynie na rozwój gminy, zadowolenie mieszkańców, zainteresowanie turystów.

Zaplanowane w koncepcji działania są zgodne z dokumentami strategicznymi dla obszaru Gminy Karczmiska.